

Ekorozwój w Polsce - podsumowanie

Prof. Stefan Kozłowski, były Minister Ochrony Środowiska, wybitny naukowiec z lubelskiego KUL-u, przewodniczący Komitetu "Człowiek i Środowisko", od lat zajmuje się promowaniem i wypracowywaniem kryteriów ekorozwoju w Polsce. Podsumowaniem wieloletnich wysiłków jest niedawno wydana krótka synteza pt. "Ekspertyza - Ocena zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju) w procesie transformacji polskiej gospodarki". Prof. Kozłowski wraz z kilkoma innymi autorami dokonuje w niej przeglądu najważniejszych trendów w ochronie środowiska i przyrody, jakie mają miejsce w naszym kraju.

Znajdziemy tu więc omówienie tak różnych kwestii, jak zanieczyszczenie powietrza, przemiany w rolnictwie, finansowanie ochrony przyrody, stan świadomości społecznej i wielu innych, które składają się na całościowy, choć z konieczności skrótowy, obraz sytuacji ekologicznej Polski na przełomie XX i XXI wieku.

Nie jest to bynajmniej obraz optymistyczny, choć i czarnowidztwa autorom udało się uniknąć. Oprócz niewątpliwej poprawy sytuacji w kilku dziedzinach (ochrona czystości wód, zanieczyszczenie powietrza przez emisje przemysłowe), stagnacji w innych (rolnictwo ekologiczne, utylizacja odpadów), mamy także opisane tendencje bardzo negatywne (fragmentacja cennych obszarów przyrodniczych, gwałtowny wzrost emisji tlenu azotu z motoryzacji indywidualnej i transportu towarowego, brak spójnej polityki finansowania przedsięwzięć proekologicznych, w tym działalności organizacji pozarządowych itp.).

Autorzy opracowania nie unikają tematów i stwierdzeń niepopularnych. Przykładowo, w części poświęconej integracji europejskiej znajdziemy fragment, jakiego próżno byłoby doszukać się w oficjalnych sprawozdaniach rządowych urzędników czy relacjach dziennikarzy: "Wejście Polski do UE oznacza nasilenie się tendencji niezgodnych z ideą zrównoważonego rozwoju: bezkrytycznego powielania antyekologicznych wzorców konsumpcji; lawinowego wzrostu motoryzacji; gwałtownego wzrostu popularności wyrobów i opakowań jednorazowych; swobodnego obrotu towarowego sprzyjającego nielegalnemu importowi odpadów oraz importowi organizmów modyfikowanych genetycznie; presji na rozwój rolnictwa wysokonakładowego".

W rozpatrywaniu problematyki ekologicznej mamy także próbę analizy systemowej, czyli wskazanie na makroprocesy i tendencje ogólne przekładające się bezpośrednio na obecny stan zjawiska, m.in. słabość agend państwowych w kreowaniu wizji ochrony środowiska oraz egzekwowaniu jej elementów cząstkowych. Do tego dochodzi niezbyt optymistyczny obraz stanu świadomości społecznej, która - wbrew potocznym opiniom - w znacznie mniejszym stopniu niż 10 lat temu naznaczona jest troską o kondycję przyrody i gotowością do zachowań proekologicznych.

Ekspertyza opracowana pod kierunkiem prof. Kozłowskiego zasługuje na uważną lekturę, gdyż jako jedna z niewielu naukowych analiz przynosi realny obraz problematyki ekologicznej w Polsce, wolny od nieuzasadnionego optymizmu i ideologicznie motywowanych tez.

Remigiusz Okraska

"Ekspertyza - Ocena zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju) w procesie transformacji ustrojowej polskiej gospodarki", praca zbiorowa pod red. Stefana Kozłowskiego, Polska Akademia Nauk, Komitet "Człowiek i Środowisko" przy Prezydium PAN, Warszawa 2002.